

อาทิชา วงศ์คำมา, พิชพร เดชบุรีรัมย์, กวินนา เกิดสูง, ณัฐกฤตา บริบูรณ์, อรณิชา การคาน, เบญจมาศ นาคราช, ภัค ศัลยานูบาล, ศศิกันต์ มาลากิจสกุล, กวินนา เกิดสูง, พันธนี จิตชัย

ทีมตระหนักรู้สถานการณ์ (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคและภัยสุขภาพที่สำคัญประจำสัปดาห์ที่ 49 ระหว่างวันที่ 8–14 ธันวาคม 2562 ทีมตระหนักรู้สถานการณ์ กรมควบคุมโรค ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. การเสียชีวิตที่มีปัจจัยร่วมจากอากาศหนาวเย็น

ภาคเหนือ พบผู้เสียชีวิต 8 รายดังนี้ จังหวัดเชียงใหม่ 2 ราย รายที่ 1 เพศชาย อายุ 62 ปี เสียชีวิตในหอพัก พฤติกรรมดื่มสุราเป็นประจำ รายที่ 2 เพศชาย อายุประมาณ 30–40 ปี เสียชีวิตไม่ทราบสาเหตุ จังหวัดแม่ฮ่องสอน 1 ราย เพศชาย อายุ 52 ปี สัญชาติเมียนมา เสียชีวิตเนื่องจากดื่มสุรา และสภาพอากาศหนาวเย็น จังหวัดพะเยา 1 ราย เพศหญิง อายุ 79 ปี เสียชีวิตจากสภาพอากาศหนาวเย็น จังหวัดแพร่ 1 ราย เพศชาย อายุ 29 ปี เสียชีวิตไม่ทราบสาเหตุ จังหวัดเพชรบูรณ์ 1 ราย เพศชาย อายุ 50 ปี พฤติกรรมดื่มสุราเป็นประจำและ จังหวัดนครสวรรค์ 2 ราย รายที่ 1 เพศหญิง อายุ 85 ปี โรคประจำตัวภาวะสมองเสื่อมผลการชันสูตรพบภาวะอุณหภูมิร่างกายต่ำ (Hypothermia) รายที่ 2 เพศหญิง อายุ 76 ปี เสียชีวิตจากกล้ามเนื้ออ่อนแรงมีไข้ หนาวสั่น เมื่อยตัว หายใจไม่สะดวก เวียนศีรษะ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบผู้เสียชีวิต 8 รายดังนี้ จังหวัดกาฬสินธุ์ 1 ราย เพศชาย อายุ 84 ปี เสียชีวิตจากสภาพอากาศหนาวจัด จังหวัดมหาสารคาม 1 ราย เพศชาย อายุประมาณ 40–50 ปี เป็นคนเรื้อรัง เสียชีวิตจากสภาพอากาศหนาวเย็น จังหวัดเลย 1 ราย เพศชาย อายุ 72 ปี นอนเสียชีวิตที่ได้กลับบ้าน จังหวัดอุดรธานี 1 ราย เพศชาย อายุ 56 ปี ดื่มสุราและเกิดภาวะหัวใจล้มเหลว จังหวัดบึงกาฬ 1 ราย เพศชาย อายุ 38 ปี เสียชีวิตจากสภาพอากาศหนาวเย็น จังหวัดนครราชสีมา 1 ราย เพศชาย อายุ 60 ปี ประวัติป่วยโรคเบาหวานเรื้อรังเสียชีวิตระหว่างชั้นสูตร จังหวัดบุรีรัมย์ 1 ราย เพศชาย อายุ 76 ปี ล้มหมดสติศีรษะกระแทกพื้นก่อนเสียชีวิต มีประวัติป่วยด้วยโรคความดันสูง และ จังหวัดอำนาจเจริญ 1 ราย เพศชาย อายุ 3 เดือน นอนเสียชีวิตบนพรมมีผ้าห่มบาง ๆ คลุม แพทย์ระบุสาเหตุเสียชีวิตจากการขาดอากาศหายใจ

ภาคกลาง พบผู้เสียชีวิต 2 รายดังนี้ จังหวัดนครนายก 1 ราย เพศชาย อายุ 81 ปี โรคประจำตัวโรคตับแข็งและโรคหัวใจ อยู่ระหว่างรอผลการชันสูตร และ จังหวัดสระแก้ว 1 ราย เพศชาย อายุ 71 ปี โรคประจำตัวเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง แพทย์ระบุเสียชีวิตจากภาวะอุณหภูมิร่างกายลดต่ำกว่าปกติ

ภาคใต้ พบผู้เสียชีวิต 1 ราย จังหวัดกระบี่ เพศชาย อายุ 75 ปี คาดว่าเสียชีวิตโดยมีปัจจัยร่วมจากสภาพอากาศหนาว

2. การเจ็บป่วยจากการใช้เครื่องทำน้ำอุ่นระบบแก๊ส

จังหวัดเชียงใหม่ พบผู้ป่วย 1 ราย เพศชาย อายุ 33 ปี ไม่มีโรคประจำตัว อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน วันที่ 8 ธันวาคม 2562 เข้าพักในรีสอร์ทแห่งหนึ่ง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่จากการสอบสวนโรคพบว่าผู้ป่วยอาบน้ำโดยใช้เวลาในห้องน้ำประมาณ 15 นาที เพื่อนร่วมห้องได้ยินเสียงลมในห้องน้ำ และได้กลิ่นผิดปกติ จึงทำการช่วยเหลือ ผู้ป่วยมีอาการปวดศีรษะ เวียนศีรษะ คลื่นไส้ ตาพร่ามัว หน้ามืด อ่อนแรง หมดสติ ไม่รู้สึกตัว จึงส่งตัวเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลแม่ออน แพทย์วินิจฉัย มีภาวะง่วงซึม จากการสอบสวนสภาพแวดล้อม ห้องน้ำที่เกิดเหตุมีขนาด กว้าง 1.5 เมตร x ยาว 2.5 เมตร x สูง 3 เมตร ห้องน้ำมีช่องลมประตู ลักษณะเป็นบานสี่เหลี่ยม ไม่มีพัดลมดูดอากาศ ไม่มีป้ายเตือนแนะนำความปลอดภัยในการใช้เครื่องทำน้ำอุ่นระบบแก๊ส และเครื่องทำน้ำอุ่นใช้งานมาประมาณ 3 ปี ขณะนี้อยู่ระหว่างการสอบสวนโรค

จังหวัดเพชรบูรณ์ พบผู้ป่วย 3 ราย เป็น ชาย 2 ราย หญิง 1 ราย เป็นนักท่องเที่ยวชาวสิงคโปร์ ประสบเหตุหน้ามิด วิ่งเวียน หมดสติจากแก๊สเครื่องทำน้ำอุ่นรั่ว ในรีสอร์ทแห่งหนึ่ง บ้านทับเบิก ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2562 เวลา ขณะที่เจ้าหน้าที่ไปรับผู้ป่วยได้กลิ่นแก๊สที่ตัวผู้ป่วย พบผู้ป่วยรายแรกเพศชายอายุ 45 ปี ลักษณะมีนั่ง ปากซีด

คลื่นไส้ อาเจียน รายที่ 2 เด็กเพศชายอายุ 12 ปี มีคลื่นไส้ติดตัวตลอดเวลา จากการสอบสวนเบื้องต้นผู้ป่วยเดินทางมาท่องเที่ยวภูฏาน เบิกทั้งหมด 7 คน เนื่องจากสภาพอากาศหนาวเย็นจึงปิดประตูห้องพัก เปิดประตูห้องน้ำพร้อมเปิดเครื่องทำน้ำอุ่นเพื่อให้ไอน้ำเพิ่มความอุ่นในห้องพัก เมื่อเปิดได้ประมาณ 10 นาที ชายอายุ 45 ปี ได้คลื่นไส้ พบภรรยาอายุ 45 ปี นอนอยู่ประตูทางเข้าห้อง ลูกชายอายุ 12 ปี นอนอยู่บนเตียง จึงวิ่งไปปิดเครื่องทำน้ำอุ่น แต่ไม่ทราบว่าตนเองหมดสติไปตอนไหน แพทย์ตรวจค่าการทำงานของไต, ตรวจสอบสมรรถภาพการทำงานของไตจากค่าครีเอตินีน เบื้องต้นส่งตรวจ ผู้ป่วยปฏิเสธการเก็บตัวอย่างเพิ่มเติม แพทย์ให้นอนพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลเพื่อให้ออกซิเจนเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2562 ผู้ป่วยหายเป็นปกติและเดินทางกลับที่พัก อยู่ระหว่างดำเนินการสอบสวนโรค

3. สงสัยโรคสมองอักเสบนิปาห์ จังหวัดสมุทรปราการ พบผู้ป่วยเพศหญิง อายุ 29 ปี ขณะป่วยอาศัยอยู่ที่ ตำบลบางเตียว อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เริ่มป่วยเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2562 ด้วยอาการไข้สูง เวียนศีรษะ ปวดศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน อ่อนเพลีย ผู้ป่วยมีโรคประจำตัวหอบหืด เข้ารักษาที่คลินิกได้ยารับประทานที่บ้าน อาการไม่ดีขึ้นวันที่ 4 ธันวาคม 2562 จึงเข้ารับรักษาที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง แต่อาการไม่ดีขึ้น วันที่ 5 ธันวาคม 2562 จึงเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง แพทย์วินิจฉัยภาวะติดเชื้อในกระแสเลือดและปอดอักเสบ ผลตรวจเสมหะพบ gram positive cocci in pair Mycoplasma IgM ให้ผลบวก

วันที่ 9 ธันวาคม 2562 ผู้ป่วยขอลากลับบ้าน ต่อมาวันที่ 11 ธันวาคม 2562 อาการซึม ปวดศีรษะมากขึ้น เห็นภาพซ้อน มองสีแสงไม่ได้ พูดได้ช้าลง จึงกลับเข้ารับไปรักษาที่โรงพยาบาลเดิมอีกครั้ง ในหอผู้ป่วยวิกฤตห้องแยกความดันลบ ผู้ป่วยมีอาการคอแข็ง แพทย์เจาะน้ำไขสันหลังส่งตรวจ ผล gram stain, culture, AFB ไม่พบเชื้อ ผล Cryptococcus Ag ให้ผลลบ แพทย์ทำการเอกซเรย์คอมพิวเตอร์สมอง พบเป็น ไข้สมองอักเสบ และมี การกระจายของรอยโรคหลายจุดในเนื้อสมองสีขาวทั้ง 2 กลีบ บริเวณสมองส่วนหน้า สมองส่วนกระหม่อมและบริเวณด้านขวาของสมองส่วนกลาง ซึ่งเข้าได้กับโรคสมองอักเสบนิปาห์ ผลการตรวจ Real time RT-PCR และ Conventional RT-PCR หาเชื้อไวรัสนิปาห์จากคอเลือด ปัสสาวะ น้ำไขสันหลัง และน้ำลายไม่พบไวรัสนิปาห์ ประวัติสัมผัสโรคเบื้องต้นพบว่าเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2562 ได้เดินทางไปเที่ยวอุทยานแห่งชาติถ้ำสะเกิน อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ใช้เวลาอยู่ในถ้ำประมาณครึ่งชั่วโมง โดยพบว่าในถ้ำมีค้างคาวอาศัย

และมีมูลค้างคาวที่พื้น แต่ผู้ป่วยไม่ได้ถูกค้างคาวกัดและไม่ได้สัมผัสค้างคาว ซึ่งมีคณะท่องเที่ยวร่วมเข้าไปในถ้ำประมาณ 50 คน และมีผู้สัมผัสร่วมบ้าน จำนวน 5 คน ได้แก่ สามี พ่อสามีมียุ 70 ปี และลูก 3 คน อายุ 4 ปี, 4 ปี (แฝด) และ 10 เดือน จากการสอบถามมีผู้ป่วย พบประวัติคลุกคลีกับแมวแต่ไม่ทราบประวัติการถูกกัด/ข่วน ไม่มีประวัติสัมผัสกับหมูหรือรับประทานหมูดิบ ผลการตรวจ Real time RT-PCR และผล Conventional RT-PCR หาเชื้อไวรัสนิปาห์จากคอ เลือด ปัสสาวะ น้ำไขสันหลัง และน้ำลาย ไม่พบเชื้อไวรัสนิปาห์ ตรวจพบ Human herpes virus 7

4. อุบัติเหตุรถพยาบาลฉุกเฉินชนรถตู้ จังหวัดกาญจนบุรี

พบผู้บาดเจ็บ 2 ราย จากอุบัติเหตุรถพยาบาลฉุกเฉิน โรงพยาบาลไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ชนกับรถตู้คันหนึ่ง บริเวณถนนแสงชูโต ตำบลบ้านใต้ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ในวันที่ 11 ธันวาคม 2562 เวลาประมาณ 11.35 น. มีรถได้รับความเสียหายทั้งหมด จำนวน 5 คัน ช่วงเกิดเหตุรถพยาบาลฉุกเฉินชนกับรถตู้ ทำให้รถตู้คันดังกล่าวไถลไปชนกับรถกระบะที่จอดสนิทอยู่ข้างทาง อีก 3 คัน ภายในรถพยาบาลฉุกเฉินมีพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลโดยสารบนรถ 2 ราย ผู้ป่วย 1 รายและพนักงานขับรถ 1 ราย มีผู้ได้รับบาดเจ็บ 2 ราย รายแรกเป็นพยาบาลมีอาการปวดเข่าเพียงเล็กน้อย เนื่องจากกระแทกกับเบาะ แพทย์วินิจฉัยกล้ามเนื้ออักเสบ รายที่ 2 คนขับรถพยาบาลนอนพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลไทรโยค เนื่องจากมีอาการปวดบริเวณชายโครงด้านขวา อาการชาที่ขาซ้าย จากการสอบสวนเบื้องต้นรถพยาบาลฉุกเฉินโรงพยาบาลไทรโยค ขับรถนำส่งผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา จุดที่เกิดเหตุมีระยะทางอีก 5 กิโลเมตรจะถึงโรงพยาบาลพหลพลพยุหเสนา ถนนที่เกิดเหตุเป็น 4 เลน จากการสอบสวนเบื้องต้น ประวัติคนขับรถพยาบาลฉุกเฉิน มีการพักผ่อนปกติ ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ เริ่มรับเวร เวลา 08.00 น. ขับรถส่งออกจากโรงพยาบาลไทรโยค เวลา 09.25 น. คนขับรถไม่มีประวัติขับรถเกิดอุบัติเหตุ จากการตรวจสอบสภาพรถมีสภาพใหม่ แต่ภายในรถไม่มีเข็มขัดนิรภัยสำหรับเบาะนั่งผู้โดยสาร

สถานการณ์ต่างประเทศ

1. สถานการณ์โรคไข้เหลือง สาธารณรัฐมาลี

เว็บไซต์ Promedmail รายงาน ณ วันที่ 10 ธันวาคม 2562 ว่า องค์การอนามัยโลกได้รายงานเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 พบผู้ป่วยโรคไข้เหลือง 3 ราย ในสาธารณรัฐมาลี ในจำนวนนี้เสียชีวิต 1 ราย โดยผู้ป่วย 2 ราย มาจากหมู่บ้าน Wogouna และ Keregoura ในเขต Bougoni เมือง Sikasso อยู่ทางตอนใต้ของ

ประเทศ และผู้ป่วยอีก 1 ราย มาจากหมู่บ้าน Nanakenieba ในเขต Kati เมือง Koulikoro ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศ ผู้ป่วยอายุระหว่าง 15-25 ปี เป็นเพศหญิง 1 ราย เพศชาย 2 ราย เริ่มมีอาการป่วยในช่วงต้นเดือนพฤศจิกายน 2562 ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการเพื่อวินิจฉัยโรคไขเหลือง โดยตรวจที่สถาบัน Pasteur Dakar เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 ผล IgM และ PCR ให้ผลบวก

การได้รับวัคซีนป้องกันโรคไขเหลืองของผู้ป่วยขณะนี้อยู่ระหว่างการสอบสวนโรค (ผู้ป่วย 2 ราย มีประวัติเคยได้รับวัคซีน) โดยโครงการรณรงค์ให้วัคซีนป้องกันโรคไขเหลืองครั้งล่าสุดของประเทศได้ดำเนินการในปี พ.ศ. 2551 โดยพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบรายงานความครอบคลุมการได้รับฉีดวัคซีน อยู่ระหว่าง ร้อยละ 50-90 โดยในปี พ.ศ. 2560 ความครอบคลุมการได้รับวัคซีนป้องกันโรคไขเหลืองโดยเฉลี่ยทั่วประเทศ ร้อยละ 65 (แหล่งข้อมูล: วิทยาลัยอิมพีเรียล) วัคซีนป้องกันโรคไขเหลืองถูกกำหนดเป็นวัคซีนพื้นฐานของประเทศในปี พ.ศ. 2545 ในขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการสอบสวนโรค จากข้อมูลที่ผ่านมาพบว่าในปี พ.ศ. 2558 สาธารณรัฐมาลี พบผู้ป่วยโรคไขเหลือง 10 ราย

2. รายงานผู้ป่วยโรคโปลิโอจากสายพันธุ์วัคซีนในสหพันธรัฐมาเลเซีย

เว็บไซต์ Cidrap รายงาน ณ วันที่ 9 ธันวาคม 2562 ว่า เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2562 กระทรวงสาธารณสุขมาเลเซียรายงานพบผู้ป่วยโรคโปลิโอจากสายพันธุ์วัคซีน ชนิดที่ 1 (cVDPV1) ซึ่งถือเป็นรายแรกของประเทศ ในรอบ 27 ปีที่เคยมีการบันทึกไว้ เป็นผู้ป่วยเพศชาย อายุ 3 ปี จากเมือง Tuaran ในรัฐ Sabah เข้ารับ

การรักษาในแผนกผู้ป่วยวิกฤติที่โรงพยาบาลเนื่องจากมีไข้ร่วมกับอาการแขนขาอ่อนแรง ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการยืนยันการติดเชื้อ cVDPV1 เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2562 การตรวจทางห้องปฏิบัติการถูกดำเนินการโดยห้องปฏิบัติการโปลิโอระดับภูมิภาคขององค์การอนามัยโลก ประเทศออสเตรเลีย พบว่าเชื้อไวรัสมีความเชื่อมโยงกับผู้ป่วยกลุ่มอาการกล้ามเนื้ออัมพาตอ่อนปวกเปียก (AFP) ที่ประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งกำลังมีการแพร่ระบาดของโรคโปลิโอจากสายพันธุ์วัคซีน ชนิดที่ 2 (cVDPV2) และชนิดที่ 1 (cVDPV1)

จากการสำรวจเด็กอายุ 2 เดือน-15 ปี ในรัฐ Sabah พบว่าเด็ก 23 คน จากทั้งหมด 199 คน ไม่ได้รับวัคซีนโปลิโอ เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม 2562 จากการเฝ้าระวังประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับผู้ป่วยอาศัยอยู่ จำนวน 646 คน ไม่พบผู้ที่มีอาการอัมพาตเฉียบพลัน ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการสอบสวนโรคเพิ่มเติม รวมถึงการเก็บตัวอย่างอุจจาระจากผู้สัมผัสใกล้ชิดและเก็บตัวอย่างจากสิ่งแวดล้อม โครงการรณรงค์สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคโปลิโอยังคงดำเนินต่อไปในพื้นที่ที่อยู่อาศัยของผู้ป่วยและจะขยายออกไปในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง กระทรวงสาธารณสุขมาเลเซีย กล่าวเสริมว่าได้พยายามหาวิธีรณรงค์การให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอเพื่อให้แน่ใจว่าครอบคลุมของการได้รับวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอมากกว่าร้อยละ 95 ประเทศมาเลเซียพบผู้ป่วยโรคโปลิโอครั้งล่าสุด ในปี พ.ศ. 2535 และเมื่อเดือนตุลาคม 2543 ประเทศประกาศว่าประเทศมาเลเซียปลอดจากโรคโปลิโอ และได้มีการเปลี่ยนจากการให้วัคซีนโปลิโอแบบหยอดมาเป็นวัคซีนโปลิโอแบบฉีด เมื่อปี พ.ศ. 2551
